

«خانه اندیشمندان» زیر فشار شهرداری

ماجرای تحول یا بسته شدن مهم‌ترین
پایگاه نخبگان علوم انسانی ایران
همچنان خبرساز است

محمد باقرزاده

نامش «خانه اندیشمندان علوم انسانی است»، اما به نظر می‌آید در دو روز گذشته محل فعالیت ماموران سد معبر شهرداری و نیروهای نظامی شده است؛ کار به جایی رسیده که بسیاری از اندیشمندان و بزرگان علوم انسانی کشور مجبور شدند خود را به ساختمان این مرکز در خیابان نجات‌اللهی برسانند و تمام تلاش خود را برای جلوگیری از آنچه «تصرف» خوانده شده یا بستن این مهم‌ترین خانه بزرگان اندیشه ایران به خرج دهند. در سمت دیگر اما شهرداری تهران می‌گوید که این مرکز به پایگاه گروه خاصی تبدیل شده و وظیفه دارد آن را فعال‌تر کرده و زمینه حضور و فعالیت اندیشمندان از گروه‌های فکری و سیاسی مختلف را فراهم کند. کار به نقدهای تند و تیز هم کشیده شده و در دو سمت ماجرا تلاش برای به کرسی نشاندن خواسته خود آشکارا دیده می‌شود. درباره این ماجرا و روش حل این مساله اما یکی از اندیشمندان امروز ایران که خود چند باری در این مرکز سخنرانی داشته و با اعضای آن آشناست، نکاتی را ارایه می‌کند. «محمد فاضلی» در این باره به «اعتماد» می‌گوید که «شاید راه حل این است که خانه اندیشمندان گزارش عملکرد به شهرداری دهد و شهرداری هم ارزیابی روی این گزارش داشته باشد. پس از آن اگر تصمیم گرفتند مدیریت آن را عوض کنند در حالت يك مسابقه شفاف این مکان فرهنگی را واگذار کنند و هیات داوران متخصصی هم این موضوع را قضاوت کند.» راه‌حلی که به نظر نمی‌آید چندان مورد توجه مدیران کنونی شهرداری باشد یا دست‌کم آتش آنها چنان تند است که گویا می‌خواهند خیلی سریع خواسته خود را به کرسی بنشانند. ماجرا اما دقیقاً چیست؟ واکنش اندیشمندان علوم انسانی به تصرف جایی که خانه آنها خوانده می‌شود، تاکنون چه

بوده و در سمت دیگر شهرداری و معاون اجتماعی شهردار چه خواسته‌هایی را مطرح می‌کنند؟ گزارش پیشرو در تلاش است که به این پرسشها پاسخ دهد.

هجوم ماموران سد معبر به خانه اندیشمندان؛

ما چرا چیست؟

اگرچه احتمالاً این پرونده تاریخی‌های دارد و در هفته‌ها و ماه‌های گذشته مورد بحث قرار گرفته اما علنی شدن این اختلاف به چهارشنبه هفته پیش برمی‌گردد؛ حوالی صبح روز ۱۴ تیر بود که برخی رسانه‌ها از حضور ماموران شهرداری تهران برای تخلیه و پلمب «خانه اندیشمندان علوم انسانی» خبر دادند. در خبرهای این روز آمده بود که در روز سه‌شنبه برخی نیروهای شهرداری تهران با حضور پرتعداد در خانه اندیشمندان علوم انسانی سعی در تخلیه و پلمب ساختمان این مجموعه داشته‌اند، اما در این روز ماجرا چندان به اخبار رسمی کشیده نشد. در نهایت و براساس روایت رسانه‌های رسمی «مهدی صادقی‌کجانی»، مدیرکل دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران وارد ساختمان خانه اندیشمندان علوم انسانی در خیابان نجات‌الهی تهران شد و گفت اعضای خانه باید ساختمان را ترک کرده و آن را تحویل شهرداری بدهند. این رفتار چندان مورد علاقه مدیران خانه اندیشمندان قرار نگرفت و گویا آنها اعلام کردند که «شهرداری باید با حکم قضایی یا دستور مکتوب نشان دهد» اما صادقی در پاسخ اعلام کرده که از علیرضا زاکانی، شهردار تهران و توکل‌زاده، معاون فرهنگی شهردار دستور شفاهی دارد که ساختمان را تصرف کند. تاکنون می‌دانیم که او درباره توکل‌زاده درست گفته، چراکه معاون فرهنگی شهرداری در صفحه شخصی خود در توییتر، توییت‌های مختلفی درباره این موضوع منتشر کرد. خلاصه سخن این مدیر ارشد شهرداری به این صورت است که این خانه باید متعلق به تمام اندیشمندان باشد و مدعی است که تاکنون این اتفاق رخ نداده است. تلاش خبرنگار «اعتماد» برای گفت‌وگو مستقیم با سخنگوی شهرداری یا همین آقای توکل‌زاده اما بی‌نتیجه ماند و مدیران شهرداری دست‌کم تا زمان تدوین این گزارش حاضر نشدند به پرسش‌های «اعتماد» درباره رفتار خود پاسخ دهند. این ماجرا اما با واکنش تند و شدید بسیاری از اندیشمندان ایران روبه‌رو شد و حتی کار به جایی کشیده شد که یکی از اندیشمندان ایران با کپسول اکسیژن در این مرکز حضور پیدا کرد و مخالفت خود با این شیوه برخورد را اعلام کرد.

محمد فاضلي: من آنچه منطقي است

ميگويم، اما اميدي به اين مسوولان نيست

اين شيوه برخورد با مكاني كه به خانه انديشمندان ايران معروف است، حيرت و تعجب بسياري از بزرگان علوم انساني و همچنين كارشناسان و تحليلگران سياسي و حوزه شهري را به همراه داشت. در اين باره «محمد فاضلي»، جامعه‌شناس و از انديشمندان صاحب‌نام امروز ايران كه چند باري در اين مركز سخنراني داشته، در گفت‌وگويي کوتاه با «اعتماد» نکاتي را براي گذر از اين شرايط مطرح مي‌کند. او ضمن تاکيد بر اينکه تاکنون در اين باره با رسانه‌اي مصاحبه نداشته و برخي رسانه‌ها به اشتباه مطالبی را به نقل از او يا اينکه به اشتباه توضیحات فرد دیگری را به اسم او منتشر کردند، درباره راه‌حل موجود مي‌گويد: «راه‌حل به نظر اين است كه خانه انديشمندان گزارش عملكرد بدهد و شهرداري هم اين گزارش را ارزيابي كند. مي‌گويند مي‌خواهند مولدتر و فعال‌تر شود خب آن را به مناقصه بگذارند.» فاضلي در اين باره توضيح مي‌دهد: «بحتم اين است كه هر دو طرف گزارش عملكرد دهند و شهرداري هم ارزيابي گزارش مركز را منتشر كند و اگر تصميم گرفت كه مديريت آن را عوض كند در حالت يك مسابقه شفاف اين مكان فرهنگي را واگذار و هيأت داوران متخصصي هم اين موضوع را قضاوت كند.» اما آيا به اين مديران شهرداري با توجه به برخوردها و رفتارهاي صورت‌گرفته در چند روز گذشته مي‌توان اميدوار بود كه چنين روشي را پيش بگيرند؟ فاضلي در پاسخ به اين پرسش هم مي‌گويد: «نه من هم اميدي ندارم ولي وظيفه ماست كه نكات عقلايي را بگويم. ديگر قضاوت و تصميم با مسوولان است.»

اعضاي خانه انديشمندان از بيم تصرف شبانه خانه انديشمندان، شب را در ساختمان موسسه سپري کرده‌اند، با اين حال از صبح روز چهارشنبه، «صادقي‌كجاني» به همراه تعداد دیگری از اعضاي دفتر مطالعات اجتماعي و فرهنگي شهرداري تهران بار ديگر به ساختمان برگشته و در آن مستقر شده‌اند و منتقدان اين اقدام مي‌گويند: «دفتر مطالعات اجتماعي و فرهنگي شهرداري تهران اصلا طرف قرارداد خانه انديشمندان نيست كه بتواند اقدام به تصرف يا ادعاي تصرف بکند.»

شهرداري چه مي‌خواهد؟

اين شيوه برخورد شهرداري تهران با مكاني كه ذات آن فرهنگي است و خانه بسياري از بزرگان علوم انساني محسوب مي‌شود، براي بسياري از

ناظران و تحلیلگران عجیب و حیرت‌آور است و شاید به دلیل همین عجیب بودن آن، بسیاری منتظر توضیح مدیران ارشد شهرداری هستند. تلاش خبرنگار «اعتماد» و تماس‌های پیاپی با مدیران مختلف شهرداری اگرچه بی‌نتیجه مانده، اما یکی از مدیران ارشد این نهاد در توییت‌تر توضیحات مفصلي را منتشر کرده و به نوشته‌های افرادی هم‌واکنش تند نشان داده است. معاون فرهنگی و هنری شهرداری تهران در واکنش به حضور نیروهای شهرداری در خانه اندیشمندان برای تخلیه این خانه در توییتی نوشت: «عملکرد این خانه منتقدان و مدافعانی دارد و پیشنهادهای بهتری برای تحقق اهداف انقلاب اسلامی در حوزه اندیشه‌ای واصل شده در نهایت پس از دو سال همکاری مقرر شد که خدمات فعلی که در راستای انقلاب اسلامی باشد تداوم یافته و خدمات فراگیرتری به دیگر اندیشمندان داده شود.» امین توکل‌زاده، همچنین در توییتی دیگر با انتشار یک تصویر از درخواست مسوولان این مرکز از شهرداری برای اختصاص این ساختمان به خانه اندیشمندان نوشت: «همان‌طور که مشاهده می‌کنید خانه اندیشمندان با هدف تحقق فرمایشات رهبر معظم انقلاب اسلامی در حوزه علوم انسانی از حمایت شهردار وقت تهران بهره‌مند شده اینکه یکی از محکومان فتنه سال ۸۸ این‌چنین به میدان آمده، بیانگر چیست؟» او همچنین در توییت دیگر و در واکنش به نوشته «عباس آخوندي» هم با لحنی تند نوشت: «این قدر راحت دروغ گفتن و براساس آن نتیجه گرفتن را از کجا آموخته‌اید؟ هر چه می‌گذرد مصمم‌تر می‌شویم که از انحصار خارج کردن خانه اندیشمندان درست‌ترین کار ممکن بوده، دیکتاتورهای آزادیخواه بانی بحران و تنش بوده‌اند و خواهند بود.» این واکنش توکل‌زاده در پاسخ به این نوشته آخوندي بود که «بستن و تصرف #خانه_اندیشمندان_علوم_انسانی نتیجه خوانش مارکسیستی دهه هفتادی و طالبانی جدید از اسلام است. راهکار خروج از بحران همه‌جانبه فعلی تنها بازخوانی آزاداندیشانه ایدئولوژی به انحراف رفته انقلاب است. همان کار که چینیان انجام دادند.»

«ساختمان» این موسسه متعلق به شهرداری است و براساس قراردادی با سازمان املاک و مستغلات به صورت حبس مطلق در دهه ۹۰ در اختیار این موسسه قرار گرفته است. با ادامه حضور نیروهای شهرداری، مدیران مجموعه حتی شب را در ساختمان سپری کردند و صبح متوجه شدند، قفل درها عوض شده است. نیروهای شهرداری هم‌اکنون (۱۴ تیر ۱۴۰۲، ساعت ۱۵) هنوز در داخل مجموعه حضور دارند.

قانون چه می‌گوید؟ نتیجه چه خواهد شد؟

اما نتیجه چنین برخوردها و رفتارهای عجیب و غریب چه خواهد بود؟

به نظر می‌آید بررسی شرایط قانونی ممکن است بخشی از پاسخ را دربرداشته باشد هر چند که در نهایت و در همه موارد لزوماً قانون فصل الخطاب نخواهد بود. براساس اطلاعات رسمی، خانه اندیشمندان علوم انسانی، یک موسسه فرهنگی و هنری چندمنظوره مستقل است که سال ۱۳۹۰ در وزارت ارشاد به ثبت رسیده است. قرارداد خانه اندیشمندان با شهرداری تهران در مورد ملک خیابان نجات‌اللهی فسخ نشده و برای فسخ آن، در صورت عدم رضایت طرف قرارداد، حکم قضایی لازم است. علاوه بر این و براساس اسنادی که برخی رسانه‌ها منتشر کرده‌اند، قرارداد ساختمان خانه اندیشمندان علوم انسانی، به صورت «حبس مطلق کل» محدوده به انضمام پارک با سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران است. بر این اساس، این قرارداد از برج هشت سال ۱۳۹۳ به صورت حبس مطلق نامحدود منعقد شده است. گفته می‌شود این نوع قراردادها تنها در صورتی فسخ می‌شود که یا شخصی که قرارداد حبس مطلق را منعقد کرده، فوت کند یا از تعهدات قراردادی خود عدول کند. مدیران این نهاد معتقدند در حال حاضر هیچ یک از این دو نیز اتفاق نیفتاده است که شهرداری بخواهد ملک را تصرف کند. علاوه بر این و براساس همین توضیحات کارشناسان و حقوقدانان می‌گویند با تغییر مدیریت در شهرداری‌ها، قراردادهای پیشین فسخ نمی‌شود و حتی اگر شهرداری ملکش را طلب کند هم در صورتی که طرف قرارداد مایل به تخلیه نباشد باید با حکم قضایی ورود کند و بدون طی مراحل قانونی و مدنی امکان ورود ندارد. در سمت دیگر اما شهرداری این توضیحات را نمی‌پذیرد و معتقد است که اصل قوانین رعایت نشده و می‌گوید از یکطرف این مرکز در خدمت تمام اندیشمندان نیست و از طرف دیگر هم بخش‌های مهمی از این ساختمان در حال حاضر بلااستفاده است یا شیوه نگهداری ساختمان مناسب نیست. با این شرایط حالا باید منتظر ماند و دید که این جنجال به کجا منتهی خواهد شد و آیا در نهایت اندیشمندان ایران خانه خود را خواهند داشت یا اینکه شهرداری با کمک نیروهای سد معبر خود، ساختمان را به آنچه مطلوب می‌داند، تبدیل خواهد کرد؟ هر چه هست تا این لحظه جواب قطعی برای این پرسش‌ها وجود ندارد.

محمد فاضلی:

راه حل به نظر این است که خانه اندیشمندان گزارش عملکرد بدهد و شهرداری هم این گزارش را ارزیابی کند. می‌گویند می‌خواهند مولدتر و فعال‌تر شود خب آن را به مناقصه بگذارند. بحثم این است که هر دو طرف گزارش عملکرد دهند و شهرداری هم

ارزیابی گزارش مرکز را منتشر کند و اگر تصمیم گرفت که مدیریت آن را عوض کند در حالت يك مسابقه شفاف این مکان فرهنگی را واگذار و هیات داوران متخصصی هم این موضوع را قضاوت کنند.
معاون شهردار تهران:

خانه اندیشمندان با هدف تحقق فرمایشات رهبر معظم انقلاب اسلامی در حوزه علوم انسانی از حمایت شهردار وقت تهران بهره‌مند شده، اینکه یکی از محکومان فتنه سال ۸۸ اینچنین به میدان آمده، بیانگر چیست؟

منبع: روزنامه‌ها ۱۷ آبان ۱۴۰۲